

S publikacijo zbornika našega skopskega kongresa se uspešno nadaljuje serija podobnih zbornikov, doslej edinih publikacij, ki so nekako odraz dela jugoslovanskih geografov v celoti. V zborniku so razen organizacijskega dela objavljeni vsi referati, o katerih smo poročali že v našem poročilu o kongresu v »Geografskem vestniku« 1968. Vsebinsko ugoden vtis zbornika motijo neverjetno številne in neopravičljive tiskovne napake, še posebno v tujezjičnih povzetkih, kar je še posebno kožljivo.

Jakim Sinadinovski-Stoilko Ivanovski-Mitko Panov, Titovveleškite sela. Socio-ekonomski ispitivanja. Skopje 1969, strani 600.

Obsežno delo je rezultat široko zasnovanega, timskega in meddisciplinarnega raziskovanja na Prirodoslovno-matematični fakulteti v Skopju. V njem so obdelani raziskovalni okvir in metodološke posebnosti študijskega projekta, osnovne geografske karakteristike Titoveleške kotline, osnovne karakteristike gibanja vaškega prebivalstva, socioekonomske spremembe pod vplivom industrializacije in urbanizacije, vprašanje kmetijske politike in kmetijske proizvodnje ter družbeno-političnega in kulturno-prosvetnega življenja na vasi. Delo ni zanimivo in iniciativno samo po svoji konkretni vsebini, temveč predvsem tudi kot metodološki vzgled.

Vladimir Klemenčič-Mitko Panov-Mirko Pak, Transformacija na selskoto stopanstvo i iskoristovanje na zemljišteto vo Goloznici. Geografski Razgledi, Skopje, knj. 6, 1968, str. 37-54.

Studija prinaša prve rezultate terenskih raziskovanj, ki jih je v zvezi z zvezno raziskovalno temo »Transformacija agrarnega okolja in strukture ter karta izrabe zemlje in s sodelovanjem v okviru ustreznih podkomisije Mednarodne geografske unije za dežele Vzhodne Srednje Evrope opravila terenska ekipa slovenskih in makedonskih geografov v sodelovanju z ekipo Geografskega inštituta Poljske akademije znanosti v Varšavi. Gre za rezultate raziskave v vasi Goloznici ob reki Topolki jugozahodno od Titovega Velesa.

Svetozar Ilešič, Reżimy rzek w Jugosławii. Przegląd Geograficzny, Warszawa, t. XL, z. 2, 1968, str. 505-509.

Za zvezek »Przeglada«, posvečen 60-letnici znanega krakovskega fizičnega geografa prof. M. Klimaszewskiego, je avtor prispeval kratek, vsebinsko nekoliko dopolnjen pregled rečnih režimov v Jugoslaviji, kakršen je izšel v Geografskem vestniku leta 1947.

Svetozar Ilešič, Podstawy klimatyczne regionalizacji fizycznogeograficznej Jugosławii. Przegląd Geograficzny, Warszawa, t. XL, z. 4, 1968, str. 758-770, z 1 kartogramom.

Za zvezek »Przeglada«, posvečen 60-letnici varšavskega fizičnega geografa prof. J. Kondrackega, je avtor prispeval pregledno shemo klimatskih področij Jugoslavije, kot eno od osnov fizično-geografske regionalizacije Jugoslavije.

Alojzj Woś Klimat w ujęciu kompleksowym wybranych miejscowości Jugosławii. Przegląd Geograficzny, Warszawa, t. XLII, z. 1, 1970, str. 70-94.

Avtor poskuša na osnovi podatkov za nekatera jugoslovanska mesta (Ljubljana, Zagreb, Beograd, Sarajevo, Split, Titograd in Skopje) uporabiti t. im. kompleksno metodo opredelitve klime kot »dolgoletnega režima vremena«. Pri tem se opira na frekvenco t. im. vremenskih skupin (skupine toplih, prehodnih in mrzlih vremen), ki jih v smislu klasifikacije L. A. Czubiurova (Kompleksna klimatologija. Moskva 1949) deli še naprej na »razrede vremena« (»klasy pogodye«) in sicer skupino toplih vremen na 7 (A-G), prehodnih na 2 (X, Y) in mrzlih na 6 (H-O). Svoje opredelitve za našete postaje v SFRJ primerja tudi z opredelitvami za nekatere poljske kraje.

S. I.

Prvi slovenski priročnik o družbeni geografiji

Avguštin Lah-Igor Vrišer, Sodobni svet. Družbena geografija. Obzorja, Maribor 1969. 1. del (Svetovno prebivalstvo) 509 strani, 2. del (Svetovno gospodarstvo) 278 strani. Stevilne tabele, kartogrami in fotografije.

Skupaj blizu 600 strani obsegajoče delo je družbena geografija sodobnega sveta, na kar posebej opozarja sam podnaslov. Z njim smo dobili Slovenci prvi obsežnejši tekst z raziskovalnega področja, čigar tematika zbuja zanimanje tudi izven okvirov stroke, kar je nedvomno močno doprineslo temu, da so izdaje podobnih del v svetu razmeroma zelo številne. Okoliščina, da sta delo napisala

domača avtorja, še poudarja pomembnost njegovega pojava na domačem knjižnem trgu.

Knjiga je izšla v dveh delih. V prvem delu, s skupno oznako »Svetovno prebivalstvo«, so mimo uvoda v družbeno geografijo obravnavana še poglavja o geografiji prebivalstva, geografiji naselij in o politični geografiji. Drugi del ima skupno oznako »Svetovno gospodarstvo« in obsega poglavja o geografiji primarnih, sekundarnih in terciarnih gospodarskih dejavnosti.

Moderna zasnova geografske predstave družbenih pojavov teži za tem, da bi bilo doseženih dvoje ciljev. Prvi je razjasnjevanje vzročnih povezav in odnosov med generično raznovrstnimi, a z družbeno dejavnostjo enotno opredeljenimi pojavi življenjskega okolja, drugi pa je predočevanje značilnosti teh pojavov, nastalih na neki ravni družbenega razvoja v posameznih enotah okolja. Pri pisanju pričujoče knjige sta oba avtorja očitno zasledovala oba cilja in je s tega vidika delo, ki je bilo opravljeno, neoporečno. Vprašanje pa je, če je tudi pristop k realizaciji zasnove zadosti dognan. V tem pogledu zbujata pozornost tako razvrstitev celotne obravnave snovi kot razvrstitev snovi po posameznih poglavjih. Utemeljevanju in razlagi vzročnih povezav so namreč odmerjeni predvsem uvodno poglavje knjige ter uvodni razdelki posebnih poglavij, medtem ko je težišče ostale vsebine na predstavljanju pojavov. Takšen pristop je seveda možen, a za avtorja precej zahteven, saj narekuje skrbno usklajevanje teoretičnih izvajanj s prikazovanjem značilnosti dejanskih razmer, pri povprečnem uporabniku čitva pa deluje tako, da ga privlači bolj informativna kot razjasnjevalna vsebina. Izraženo misel velja še nekoliko osvetliti in sicer z namenom, da bi doprinesli razpravi o graditvi družbene geografije kot znanstvene discipline.

V uvodnem poglavju knjige je jasno povedano, da posveča družbena geografija glavno pozornost osnovni dejavnosti družbe, njeni materialni proizvodnji, »ki je prav gotovo največ pripomogla k sedanji preobrazbi zemeljskega površja« (t. str. 11). Toda poglavja o materialni proizvodnji so uvrščena za tistimi o naselbinskih in politično-geografskih razmerah, slika družbene nadgradnje je torej predstavljena prej, preden smo seznanjeni s temeljem družbene biti. Zaradi tega ima, postavimo, razmotrivanje različnosti ter razvojnih posebnosti podeželskih naselij, mestne naseljenosti, ozemeljsko-politične problematike, pojava razpadanja kolonializma ali vzpostavljanja raznih oblik mednarodnega sodelovanja in podobno veliko preozek, zgolj tematsko opredeljen status. Prepričljivost takšnih razmotrivanj bi nedvomno pridobila, ako bi bil čitalec prej seznanjen z značajem, razvojnimi posebnostmi in problemi gospodarske dejavnosti v okolju. V slednjem gotovo velja samo eno in edino logično zaporedje pojavov, kakršni so: industrijska reprodukcija — urbanizacija — industrijska pokrajina, ali pa: sistemi kmetijske reprodukcije — strukturna različnost kmetijskih naselij — kmetijska pokrajina. Kako naj bo razjasnjen pojav preobrazanja kmetijskih naselij, če ne z vzroki, ki tiče v stvarjajočih se oblikah delitve družbenega dela! Med posameznimi poglavji knjige kaže primer tistega o politični geografiji najvpadljivejšo neskladnost med (uvodnimi) teoretičnimi izvajanjmi o predmetu obravnavanja ter ostalo vsebino. Prav to neskladje nas še bolj prepričuje o smotrnosti razjasnjevanja geografskega obeležja politične podobe sveta s postavk gospodarskega in splošno družbenega dogajanja v okolju.

Dobivamo vtis, da se avtorja nista povsem izognila vplivu že dokaj preživele antropogeografske šole, ki je gradila svojo raziskovalno zasnovo pretežno po modelu generičnih pojavnih kategorij ter s tem odprla vrata mehničnemu materializmu ne le v geografiji, ampak tudi v nekaterih sorodnih disciplinah. Da so vsi pojavi v gospodarskem prostoru odraz gibanj, katerih sile pobude in sile izvajanja vplivajo na tvorjenje in spreminjanje pojavnih sistemov, torej vzročnega zvezja pojavov, o tem antropogeografska šola ni vodila dosti računa. Vzlic temu so njeni sledovi še vedno prisotni, kar si lahko razlagamo z okoliščino, da so bili utemeljitelji šole močne osebnosti v znanstvenem svetu ter mojstri empirične analitike, kar vse je njihovemu opusu dalo pečat zgloda vredne do-